

УДК [745.52:159.955.4]:355.422(477)

ХУДОЖНІЙ ТЕКСТИЛЬ ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ ДУХОВНИХ РЕФЛЕКСІЙ НА ПОДІЇ ТА НАСЛІДКИ ВІЙНИ: УКРАЇНСЬКИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Луцик Дар'я Валентинівна – здобувачка ступеня в/о «Магістр» спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне, Україна
<https://orcid.org/0009-0000-7448-0244>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.v46i.708>
daria.lutsyk@gmail.com

Здійснено спробу актуалізувати питання значення текстильних практик у висловленні мистецьких рефлексій на події війни. Підкреслюється семантична організація явища художнього текстилю та символізм матеріалів, що для нього використовується, що розширює творчі можливості, ментально пов'язуючи учасників із досвідом предків. Окреслено технічні особливості мистецтва текстилю, які дозволяють використовувати його в якості арт-терапії. Розглянуто зарубіжні культурні ініціативи, пов'язані з відтворенням життєвих історій та переживанням психологічних проблем засобами художнього текстилю: Common Threads та Conflict Textiles. В українських реаліях сучасні митці все частіше вдаються до переосмислень образів війни у своїй творчості. Реактуалізації даної тематики у вітчизняному культурному просторі сприяв початок російської збройної агресії проти України, що триває і донині. Проаналізована діяльність українських культурних діячів у сфері арт-проектів, метою яких є ментальна допомога людям за допомогою текстильних практик.

Ключові слова: мистецтво текстилю, художній текстиль, арт-терапія, декоративно-прикладне мистецтво, мистецькі рефлексії.

Постановка проблеми. Кожна зі зламних подій світової історії (включаючи збройні конфлікти, війни, природні та техногенні катастрофи) залишає свій слід у культурі, часом виступаючи каталізатором ґрунтовних соціокультурних змін суспільства в усіх його сферах. Мистецтво не залишається осторонь; його практики та жанрові особистості також трансформуються. Так, творчістю можуть займатися не лише професійні художники, але й аматори, намагаючись висловити свою реакцію на зовнішні обставини художньо-естетичним шляхом. Ключем до цього може стати мистецьке висловлення засобами художнього текстилю, матеріали якого несуть у собі певне символічне значення, що забезпечує ментальний зв'язок із «коренями попередніх поколінь» через семантику образу нитки й сам процес ткацтва, шиття тощо. Відтак, враховуючи особливості сучасного культурного контексту 2023 р. в умовах продовження повномасштабного вторгнення на теренах України, питання впливу реалій війни на мистецтво текстилю (як зарубіжне, так і українське) все ще залишається актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. При написанні роботи виникла необхідність аналізу теоретичних праць дослідників, у яких розглядається інформація про певні процеси цього виду мистецтва. Так, проблемам вивчення художнього текстилю, як засобу вираження рефлексій на події війни, присвячено здебільшого наукові публікації зарубіжних авторів: Л. Р. Гарлок [8], А. Страус [11], Е. Дулан [7], М. Егозін [5] та ін. Серед українських авторів тему ролі художніх тканин у становленні культурного простору України крізь призму мистецьких реакцій вивчала З. Шульга [4]. Також до уваги бралися наукові розвідки Т. Кари-Васильєвої та З. Чегусової [2]. У ході дослідження певну інформацію почерпнуто з інтернет-видань та особистих інтерв'ю авторки з українськими художницями, що займаються художнім текстилем: Т. Власенко та О. Мороховською.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Чимала кількість наукової літератури і статей, присвячених вивченню питання метаморфоз рефлексій на події війни в художньому текстилі створює видимість глибокого вивчення окресленої нами теми, але переважна більшість цих досліджень виконана іноземними авторами і торкається досвіду зарубіжжя. В українському культурно-науковому просторі тема відображення реакцій на сучасне буття в парадигмі повномасштабного вторгнення залишається недостатньо вивченою, незважаючи на глибокий соціокультурний підтекст питання, яке стосується сучасного суспільства.

Метою статті є аналіз специфіки ключових моментів переосмислення теми війни в художньому текстилі у контексті зарубіжних та вітчизняних творчих робіт, арт-проектів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Великі потрясіння незмінно супроводжуються соціокультурними трансформаціями, тому не дивно, що зміни торкаються й сфери мистецтва, змушуючи професійних художників та аматорів творчо реагувати на виклики сьогодення. Важливою художньо цариною залишається декоративно-прикладне мистецтво, що має глибокі зв'язки з історичним минулим. Хоч існує такий стереотип, що у порівнянні з класичними образотворчими

медіумами (живописом, графікою, скульптурою) воно користується дещо меншою популярністю; у світі та українських теренах спостерігається відродження інтересу до нього, в особливості й до художнього текстилю. Мистецтво текстилю має великий потенціал і може передавати безліч сенсів та авторських думок, адже його дискурс не обмежений лише волокном – чимало митців виходять за рамки експліцитно текстильних засобів, використовуючи в своїй творчості нетрадиційні матеріали.

Кожна доба мала свій арсенал художніх прийомів у відображенні навколишньої дійсності. Тож для розуміння мистецтва певних епох і проблем, що хвилювали тогочасне суспільство, глядачеві необхідно внутрішньо «зануритися в той час». Зараз помічаємо тенденцію до фокусування на гуманізмі, цінності людського життя, запереченні думки про те, що когось можна в цьому світі завоювати, вбити, підкорити. У нашому дослідженні нас цікавить дискурс становлення людської індивідуальності в добу постмодерну, що виражається в творах художнього текстилю.

Художні тканини, як народні, так і професійні, здатні на тонкому рівні віддзеркалити різні періоди становлення людського суспільства та зафіксувати соціокультурні зміни. Цьому сприяє і те, що явище текстилю саме по собі оточене архетипічними уявленнями міфопоетичних традицій різних народів світу, які пояснюються символізмом матеріалів, що для нього використовуються: волокна, нитки, тканини. Наприклад, нитка уподібнюється всесвіту, означає з'єднання; а прядіння нитки – космогенезу, просторово-часовому континууму. Так, тканини використовуються в якості обрядових предметів зі своїм семантичним значенням. Разом із тим мистецтво текстилю і тканини може використовуватися в арт-терапевтичних практиках, хоча це не є розповсюдженим. Іноземні терапевти під час своїх занять виявили, що цей медіум може розширювати творчі можливості, ментально пов'язуючи учасників із досвідом людей попередніх поколінь [10; 60].

У процесі створення текстильного твору, як правило, відбувається відтворення певних дій, особливо якщо говоримо про такі техніки як ткацтво, розпис по тканині, шиття, печворк, в'язання та навіть розкрій тканини. Монотонність, ритм, дрібна моторика відволікають увагу людини, заспокоюють. Під час роботи з волокном, нитками й тканиною, зазвичай, використовуються дві руки; так, додається елемент білатеральної стимуляції (почергової стимуляції то однієї, то іншою півкулі мозку з допомогою різних прийомів), що застосовується лікарями в рамках терапії з людьми, що пережили психологічну травму. Мистецтво текстилю є тактильним, адже специфіка роботи включає прямий контакт із матеріалом, наприклад, дотик до тканини, перебирання ниток основи, виконання стібків тощо.

Т. Власенко ділиться досвідом: «У творчих роботах дещо не вистачає такої енергії, адже сили йдуть на збереження нервової системи. Проте мені допомагає те, що я виконую саме руками: малювання та шиття стабілізує, але це вже більше про медитацію» [1].

Створення текстильних робіт може бути повсюдно трудомістким та часозатратним, проте це водночас постає як цінність у творчому процесі, кінцевий результат якого не завжди можливо передбачити. Власне, саме ці особливості текстилю і лягають в основу мистецьких проєктів, метою яких є не лише відрефлексувати події сьогодення, а й спробувати душевно зцілитися від пережитих травм, використовуючи творчість в якості фундаменту для висловлення емоцій. Значного поширення такі культурні ініціативи набули у зарубіжжі.

Прикладом такого проєкту може стати Common Threads (у перекладі з англійської – «спільні нитки»), який надає підтримку жінкам, що зіштовхнулися з наслідками війни, вимушеною міграцією, проявами насильства. Згідно з опитуваннями ВООЗ, у світі кожна третя жінка протягом життя зазнає фізичного або сексуального насильства, відповідно його фізичні, психічні та емоційні наслідки руйнують не лише життя постраждалих, але й їхніх сімей [12]. Ініціатива Common Threads покликана полегшити переживання депресій, тривоги, стресу жінкам, що пережили такий досвід, а також надати їм можливості для зцілення новітнім творчим способом, орієнтованим на розвиток особистості [8; 61]. Також Common Threads Project готуються до кураторства програм, які будуть спрямовані на допомогу постраждалим від війни в Україні.

Модель проєкту базується на нейро-науковому та соціокультурному розумінні травми. Його основою стало відродження стародавньої культурної практики, що існувала протягом тисячоліть людської історії: жінки збираються разом за шитвом, щоб відтворити історії свого життя на тканині та підтримати одна одну. Так, засоби виразності художнього текстилю виступають оповідачами історії. Організація процесу, зазвичай, відбувається наступним чином: спеціалісти формують терапевтичні групи з 12-15 жінок, які пережили досвід насильства, зокрема й гендерно зумовленого. Далі вони проходять піврічний курс лікування, що включає створення сюжетних текстильних панно, а також класичні практики травмотерапії.

Conflict Textiles – водночас і велика колекція текстильних робіт, і проєкт із виставками та заходами, що фокусуються на висвітленні прав людини під час воєн. Conflict Textiles пропонує поглянути на війну та її наслідки під іншим кутом за допомогою дослідження текстильних творів, що створювалися звичайними жінками без художньої освіти, проте яким вдалося знайти в текстилі відраду і чи ледь не

єдиний спосіб висловити внутрішній протест. Збірка складається в основному з арпілер, ковдр та гобеленів. За визначенням Роберти Бачіч, «арпілери» – це латиноамериканські тривимірні аплікативні гобелени, які, в першу чергу, набули розповсюдження в Чилі. Вони створювалися жінками, які хотіли задокументувати реалії життя чилійського суспільства під час репресивного правління А. Піночета. Так, роботи вишиваються на мішковині, а потім до неї ж і пришиваються. Цей матеріал брався з типових мішків для картоплі, тому стандартний розмір арпілери становив 1/4 або 1/6 торби [6]. Так, дані «конфліктні тканини» є таким же повноцінним джерелом важливих історичних свідчень, як і класичні види архівних записів, зокрема тому, що цензура в Чилі не дозволяла публічно демонструвати реакцію на насильство [5]. Режим Піночета недооцінював важливість створення даних панно, розцінюючи його як аполітичне домашнє хобі, яким займалися жінки. Саме через це арпілери стали способом документування та засудження гноблення, коли всі інші форми комунікації були піддані цензурі або заборонені [7; 2, 11].

Процес виготовлення арпілер, присвячених трагічним подіям, сам по собі є символом протесту та забороненої діяльності, адже автори відмовляються мовчати. Створення сюжетного панно надає форму тим емоціям і переживанням, які не прийнято озвучувати на загал, адже це засуджувалося. Арпілери контрабандою вивозилися з Чилі і стали важливим свідченням державного насилля, яке було тогочасною нормою [8; 58]. Відтак, вони створювалися з різними цілями: для документації та засудження насильства режиму, а також для заробітку (оскільки вони продавалися за кордоном, дозволяючи отримати скромний дохід).

Р. Бачич пропонує розглядати їх в якості «текстильних фотографій», натякаючи на автобіографічність арпілер: зазвичай кожен персонаж у творі зображує реальну особу, яка перенесла подію, що художньо відтворена в роботі. Яскраві кольори тканин, цікаві фактури, маленькі лялькові фігурки людей привертають увагу глядача і змушують його придивитися ближче. Лише тоді стає зрозуміло, що справжнє значення панно може суперечити його вигляду. Наприклад, на роботах часто фігурують постаті у військовій формі, палаючі шини та будівлі, зброя, кров тощо. «Вшитий» у тканину похмурий сенс розповідав про тогочасні чилійські протести та зникнення людей, що було поширеною практикою під час військової диктатури. Жіноче товариство (зазвичай це сім'ї: бабусі, матері, дружини та доньки) таємно збиралося разом за спільним шиттям, відтворюючи особисті історії. У такий спосіб жінки підтримували одна одну та психологічно зцілювалися. Історично так склалося, що в процесі спільної роботи (а особливо під час текстильних занять) люди, як правило, відчують моральне полегшення, отримують підтримку, розділяючи біль з усіма, і, підвищуючи здатність справлятися з життєвими труднощами [5].

Пізніше явище створення арпілер набуло поширення в інших країнах Латинської Америки та за її межами: Іспанії, Великобританії, Німеччині, Канаді, Японії. Починаючи з 2008 р. виставки робіт Conflict Textiles проводяться в музеях, художніх галереях, університетах по всьому світу. У 2017 р. одна з таких виставок-ініціатив, під назвою Stitches Voices проходила в Абериствітському центрі мистецтв. Експозиція складалася з добірки арпілер, ковдр, інсталяцій з міжнародної колекції Conflict Textiles, мексиканських вишитих носових хусток, банерів із гаслами протесту, а також текстильних творів, у канві яких закладені історії про політичні вбивства, зникнення людей, тортури, ядерну зброю, громадянську війну, вимушену міграцію. Роботи надходили з різних країн, включаючи Іспанію, Чилі, Колумбію, Англію, Німеччину, США [9; 342]. Окрім виставки, організовувалася програма заходів у рамках зустрічі – майстер-класи з вишивки, колажу, шиття; кінопоказ; круглий стіл та академічний семінар.

Одна з кураторок Даніелла Хаус зазначає, що для них робота над виставкою була тотожна створенню простору, де можна розпочати, власне, розмову щодо пережитого травматичного досвіду, пов'язаного з насиллям; куди можна залучити академічну спільноту. Так, це може сприяти більшій популяризації даної теми, адже задум експозиції полягав не лише в демонстрації вже завершених творів, а й в започаткуванні діалогу між спільнотами авторів та глядачів із різним життєвим бекграундом [12].

Текстильний твір за своїм змістом не завжди має відповідати першому враженню глядача. Наприклад, робота може бути виконана в яскравій кольоровій гаммі із зображенням уривків нібито буденного життя, на перший погляд видається, що вона відображає сцени щастя. Для повного розуміння необхідно інтерпретувати символи, зображені на тканині. Жінки вишивають різні знаки (зброю, пейзажі, людей тощо), які можуть водночас і приховати історію, і детально розповісти про наболілі спогади щодо події, що викликали психологічну травму. Так, постраждалі можуть знайти душевне вивільнення та зцілення засобами невербальної комунікації, «зшиваючи» свою історію.

Вибір мистецтва текстилю (а не, наприклад, фотографії чи інших медіа) з його різноманітними сенсами може викликати нетипову глядацьку реакцію і, як наслідок, переосмислення цінностей, метаморфозу думок. Як пише одна з відвідувачок виставки у своєму блозі: «Зазвичай текстиль здається таким домашнім, адже він використовується для прикрашання дому, не кажучи вже про його значення в сімейних традиціях різних народів, коли текстильні речі виготовлялися членами сім'ї один для

одного...Проте роботи, представлені на виставці, демонструють, як ці сім'ї були роз'єднані насильством та смертю... Текстиль у даному контексті – це не лише окраса для домівки, а спроба духовно й фізично «зшити» воєдино розірвані зв'язки [9; 352].

Вітчизняний художній текстиль із часів здобуття державної незалежності зазнав чималих змін, пройшов тернистий шлях трансформацій, а його сучасний вигляд сформувало багатогранне явище, яке можна назвати «новим текстилем»: він розвивається в синергії зі світовими тенденціями, набуває нових концептуальних поступів, а інноваційні віяння ламають вектор опору не одного запеклого консерватора. Закономірне становлення мистецтва волокна відбувається водночас з інтеграцією переосмислення оточуючої нас дійсності. Тема відображення рефлексій на помежову ситуацію війни в українському текстилі набула реактуалізації в останнє десятиліття у зв'язку з активізацією імперських зазіхань росії та початком збройної агресії на теренах України.

2016 р. першу премію Всеукраїнської трієнале художнього текстилю отримала робота, яка є художнім відзеркаленням боротьби за українську незалежність – «За нами пам'ять руки простяга», О. Левадного, в якій розкривається образ революції гідності на Майдані та тема відповідальності за свої добрі чи погані справи. Характерна риса роботи – складна символічна композиція, що вражає відчуттям матеріалу та глибиною художнього образу. Також у 2016 р. на XV Міжнародній трієнале з художнього текстилю в Лодзі золоту медаль отримала львівська художниця Т. Барабаш зі своєю інсталяцією «Дощ в Україні» («Дощ in UA»), виконана в авторській техніці з використанням жилки, цвяхів, червоних ниток.

Матеріали формують загальне зображення у вигляді хмари з червоних крапель крові. Авторка зізнається, що дана робота стала її рефлексією на події в Україні в 2014-2016 рр. Картина дощу в інсталяції виступає як явище, що дає нове життя, оживляє і водночас змиває порох та сліди смерті. З іншого боку, дощ отруєний збройною агресією росії проти України.

Із початком повномасштабного вторгнення царина художнього текстилю не залишається осторонь актуальних подій, а культурні діячі активно працюють над арт-проектами, метою яких є не лише помистецьки відрефлексувати на нинішні реалії, але й душевно допомогти людям. Цікавою ініціативою, метою якої є об'єднання спільноти за допомогою художнього текстилю став арт-проект «Пов'язані» – для всіх тих, хто чекає (або чекав) когось із фронту. Соціальну акцію започаткували психологиня Т. Матвійчук та майстриня художнього ткацтва Т. Аллахвердієва. «Пов'язані» вирішили зібрати за допомогою текстильних клаптиків історії війни. Ключова ідея полягає у створенні спільного полотна життя та історій людей, у яких є досвід очікування близьких людей з війни: неважливо, чекають зараз чи очікування зупинилося з різних причин. Авторки закликають долучитися всіх, хто чекає. Необхідно власними руками створити клаптик у будь-якій можливій текстильній техніці. Єдине обмеження стосується лише розміру – 10*10 см, це цілком зручний об'єм для виконання. Так, люди об'єднуються один навколо одного в спільному досвіді, знайомляться між собою, спілкуються. Особливу цінність набуває розуміння того, що вони не самотні – а це також має терапевтичний вплив. Як заявляють самі творці: «Давним-давно, наші з вами пра-пра збиралися разом прясти, шити і вишивати. Все дійство супроводжувалося співами, і дарувало відчуття єдності й сили впоратися з будь-якими обставинами в житті».

«Пов'язаним» навіть вдалося провести спільну офлайн-зустріч в Ужгороді, у ході якої бажаючі ткали разом у безпечному місці, а в процесі розмовляли та ділилися внутрішніми переживаннями. Із зібраних текстильних клаптиків засновниці проекту планують створити велике декоративне панно, яке нагадуватиме про те, що війна триває, а люди чекають на своїх близьких.

Арт-терапевтичні творчі практики проводить і художниця О. Мороховська, нині магістрантка ЛНАМ. Однією з форм таких практик став благодійний текстильний пленер, що відбувся на відкритому повітрі. Учасники могли спробувати себе в ткацтві, а також попрацювати з рослинними матеріалами, як свіжими, так і сушеними. Основною метою події стало прагнення об'єднати людей в спільній діяльності, дозволити бажаючим ментально відпочити та отримати задоволення від самого процесу ткацтва. Крім того, у рамках пленеру відбувався збір коштів для ЗСУ. Практику такої культурної ініціативи можна вважати арт-терапією, адже в цьому випадку група бажаючих збиралася, щоб разом творчо попрацювати та поспілкуватися, а це відволікає від турбот і допомагає об'єднатися на ментальному рівні. О. Мороховська зізнається: «Я знала, що в деяких учасників були трагічні події до пленеру, але вони все одно вирішили прийти, щоб якось відволіктися, щось спробувати, чимось зайняти руки» [3]. Мисткиня планує і надалі проводити такі заходи із залученням більшої кількості учасників.

Висновки. Художній текстиль, як народний, так і професійний, здатен на ментальному рівні відобразити соціокультурні зміни в суспільстві. Це не дивно, враховуючи семантичний образ матеріалів, що для нього використовується. Так, художні тканини стають способом самовираження внутрішніх переживань та реакцій на зовнішні обставини, з яким можуть працювати як фахівці справи, так і аматори.

На жаль, війна та обставини військових конфліктів стають тими самими помежевими ситуаціями, коли життєво необхідно відрефлексувати власні емоції та висловитися через мистецтво.

З огляду на теперішню соціокультурну ситуацію нами здійснена спроба висвітлити значення мистецтва текстилю як засобу вираження художніх рефлексій на події війни через призму зарубіжного та українського досвіду, а саме через контекст текстильних арт-проектів. Зважаючи на актуальність досліджуваної теми в розрізі сучасних реалій, вважаємо доцільним проведення подальших студій, що дозволять детальніше розкрити тему втілення мистецьких реакцій на помежову ситуацію війни засобами художнього текстилю.

Список використаної літератури

1. Власенко Тетяна. Інтерв'ю. 01.10.2023. Бесіду провела Д. Луцик. *Приватний архів Д. Луцик*.
2. Кара-Васильєва Т.В., Чегусова З.А. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках «великого стилю». Київ, 2005. 280 с.
3. Мороховська Олена. Інтерв'ю. 10.10.2023. Бесіду провела Д. Луцик. *Приватний архів Д. Луцик*.
4. Шульга З. Художній текстиль як зброя. *Вісник Львів. нац. акад. мистецтв*. 2017. Вип. 31. С. 51-70.
5. Agosin M. *Stitching Resistance: Women, Creativity, and Fiber Arts*. Front Cover. Marjorie Agosin. Solis Press, 2014. 250 p.
6. Bacic R. Arpilleras: Evolution and Revolution. *Keynote Paper and Exhibition: 3rd International Visual Methods Conference*. Victoria University of Wellington. Wellington, New Zealand, 2–6 September, 2013.
7. Doolan E. Textiles of Change: How Arpilleras can Expand Traditional Definitions of Records. *InterActions: UCLA Journal of Education and Information Studies*. 2016. Vol. 12, no. 1.
8. Garlock L. R. Stories in the Cloth: Art Therapy and Narrative Textiles. *Art Therapy*. 2016. Vol. 33, no. 2. P. 58–66.
9. Knowing Through Needlework: curating the difficult knowledge of conflict textiles / C. Andrä et al. *Critical Military Studies*. 2019. Vol. 6, no. 3-4. P. 341–359.
10. *Materials & Media in Art Therapy* / ed. by C. H. Moon. Routledge, 2011. 336 p.
11. Strauss A. Treading the ground of contested memory: archivists and the human rights movement in Chile. *Archival Science*. 2014. Vol. 15, no. 4. P. 369–397. URL: <https://doi.org/10.1007/s10502-014-9223-3> (date of access: 10.10.2023).
12. Кожна третя жінка у світі зазнавала насильства. ВООЗ. *Новини України – останні новини України сьогодні*. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/society/nasilstvo-nad-zhinkami-kozhna-tretya-u-sviti-zaznavala-fizichnogo-abo-seksualnogo-nasilstva-novini-ukrajini-11347216.html> (дата звернення: 14.11.2023).
13. Teaching Peacebuilding through Conflict Textiles. *Stitched Voices*. URL: <https://stitchedvoices.wordpress.com/2020/08/16/teaching-peacebuilding-through-conflict-textiles/> (date of access: 21.10.2023).

References

1. Vlasenko Tetiana. Interview. 01.10.2023. The interview was conducted by D. Lutsyk. *Archive of D. Lutsyk*.
2. Kara-Vasylijeva T.V., Chehusova Z.A. Decorative Art of Ukraine in the XX Century. In search of the «big style». Kyiv, 2005. 280 c.
3. Morokhovska Olena. Interview. 10.10.2023. The interview was conducted by D. Lutsyk. *Archive of D.Lutsyk*.
4. Shulha Z. Artistic textiles as a weapon. Bulletin of the Lviv National Academy of Arts. 2017. Issue 31. C. 51-70.
5. Agosin M. *Stitching Resistance: Women, Creativity, and Fiber Arts*. Front Cover. Marjorie Agosin. Solis Press, 2014. 250 p.
6. Bacic, R. Arpilleras: Evolution and Revolution. *Keynote Paper and Exhibition: 3rd International Visual Methods Conference*. Victoria University of Wellington. Wellington, New Zealand, 2–6 September, 2013.
7. Doolan E. Textiles of Change: How Arpilleras can Expand Traditional Definitions of Records. *InterActions: UCLA Journal of Education and Information Studies*. 2016. Vol. 12, no. 1.
8. Garlock L. R. Stories in the Cloth: Art Therapy and Narrative Textiles. *Art Therapy*. 2016. Vol. 33, no. 2. P. 58–66.
9. Knowing Through Needlework: curating the difficult knowledge of conflict textiles / C. Andrä et al. *Critical Military Studies*. 2019. Vol. 6, no. 3-4. P. 341–359.
10. *Materials & Media in Art Therapy* / ed. by C. H. Moon. Routledge, 2011. 336 p.
11. Strauss A. Treading the ground of contested memory: archivists and the human rights movement in Chile. *Archival Science*. 2014. Vol. 15, no. 4. P. 369–397. URL: <https://doi.org/10.1007/s10502-014-9223-3> (date of access: 10.10.2023).
12. Every third woman in the world has experienced violence. WHO. News of Ukraine – the latest news of Ukraine today. UNIAN. URL: <https://www.unian.ua/society/nasilstvo-nad-zhinkami-kozhna-tretya-u-sviti-zaznavala-fizichnogo-abo-seksualnogo-nasilstva-novini-ukrajini-11347216.html> (accessed 14.11.2023).
13. Teaching Peacebuilding through Conflict Textiles. *Stitched Voices*. URL: <https://stitchedvoices.wordpress.com/2020/08/16/teaching-peacebuilding-through-conflict-textiles/> (date of access: 21.10.2023).

TEXTILE ARTS AS A MEANS OF EXPRESSING ARTISTIC REFLECTIONS ON THE EVENTS AND CONSEQUENCES OF THE WAR: UKRAINIAN AND FOREIGN EXPERIENCE

Lutsyk Daria – recipient of the Master's degree of the specialty 023 Fine arts, decorative arts, restoration of the Faculty of Art and Pedagogy of Rivne State University for the Humanities Rivne, Ukraine

The publication attempts to actualise the issue of the importance of textile practices in expressing artistic reflections on the events of the war. The semantic organisation of the phenomenon of artistic textiles and the symbolism of the materials used for it are emphasised. Accordingly, it expands creative possibilities, mentally connecting participants with the experience of their ancestors. The technical features of textile art that allow it to be used as a form of art therapy are outlined. The article describes foreign cultural initiatives related to the reconstruction of life stories and the experience of psychological problems through artistic textiles: Common Threads and Conflict Textiles. In the Ukrainian context, contemporary artists are increasingly resorting to creative reinterpretations of war images in their work. The re-actualisation of this topic in the national cultural space was facilitated by the beginning of the Russian armed aggression against Ukraine, which continues to this day. The article partially analyses the activities of Ukrainian cultural figures in the field of art projects aimed at providing mental assistance to people through textile practices.

Key words: textile arts, art therapy, arts and crafts, artistic reflections.

UDC [745.52:159.955.4]:355.422(477)

TEXTILE ARTS AS A MEANS OF EXPRESSING ARTISTIC REFLECTIONS ON THE EVENTS AND CONSEQUENCES OF THE WAR: UKRAINIAN AND FOREIGN EXPERIENCE

Lutsyk Daria – recipient of the Master's degree of the specialty 023 Fine arts, decorative arts, restoration of the Faculty of Art and Pedagogy of Rivne State University for the Humanities Rivne, Ukraine

The purpose of the article is to analyse the specifics of the key moments of rethinking the theme of war in artistic textiles in the context of foreign and domestic creative works and art projects.

Research methodology. The research is substantiated by a set of general scientific methods: descriptive, comparative, historical and the method of logical analysis, which was used to study the base of literary sources. The article analyses foreign and domestic publications on the problems of studying artistic textiles as a means of expressing reflections on the events of the war. The empirical basis of the study is the author's personal interviews with Ukrainian artists who work with artistic textiles.

Results. Artistic textiles, both folk and professional, are able to reflect socio-cultural changes in society on a subtle mental level. This is not surprising, given the semantic image of the materials used for it. Thus, artistic fabrics become a way of expressing inner feelings and reactions to external circumstances, which can be used by both professionals and amateurs in the foreign and domestic cultural space. Unfortunately, war and the circumstances of military conflicts become the very liminal situations when it is vital to reflect on one's own emotions and express oneself through art.

Novelty. In the Ukrainian cultural and scientific space, the topic of reflecting reactions to modern existence in the paradigm of a full-scale invasion remains insufficiently studied, despite the deep socio-cultural implications of the issue, which is fully relevant to contemporary Ukrainian society. The publication attempts to actualise the issue of the importance of textile practices in expressing artistic reflections on the events of the war.

Key words: textile arts, art therapy, arts and crafts, artistic reflections.

Надійшла до редакції 1.11.2023 р.

УДК 379.29.1

ЛЬВІВСЬКІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ КНИГИ

Мулкохайнен Вікторія – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри мистецтв, Київський університет культури, м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-3455-6942>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.v46i.709>
viktoriya0308@ukr.net

Львівська книга – явище яскраве та неоднорідне, що стало наслідком неритмічного розвитку книжкового мистецтва у регіоні. *Мета статті* передбачає дослідження передумов та результатів формування художнього образу сучасної львівської книги, зумовлених різними культурно-мистецькими, політичними, соціальними й іншими процесами. Провідними майстрами львівської книги ХХ – ХХІ ст. визначено Я. Музику, О. Кульчицьку, Я. Гніздовського, С. Караффу-Корбут, О. Аксініна, В. Ковальчук, І. Остафійчука, Р. Романишина, Ю. Чаришнікова, Я. Куця, В. Дем'янишина, В. Пінігіна, В. Саву, С. Іванова, О. Денисенка, Р. Романишин та А. Лесіва, які впроваджували і продовжують розвивати високі стандарти дизайн-проекування, макетування, композиційного вирішення, ілюстративного оздоблення, шрифтового оформлення місцевих книжкових видань. За результатами дослідження доведено, що на прикладі окремих творів львівської графічної школи візуалізуються саме локальні, регіональні мистецькі риси, котрі вирізняють львівську книгу серед продукції інших дизайнерських осередків України.

Ключові слова: львівська книга, художній образ книги, мистецтво книги, книжкова графіка, ілюстрація.

Постановка проблеми. Львівська книга – явище яскраве та неоднорідне, що стало наслідком неритмічного розвитку книжкового мистецтва у цьому регіоні. Кілька десятиріч ХХ ст. пройшли під